

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКА НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

КАФЕДРА ЕКОНОМІКИ ПРОМИСЛОВОСТІ

**ПРОБЛЕМИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ
АГРОПРОДОВОЛЬЧОЇ СФЕРИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ
ТА ШЛЯХИ ЇХ РОЗВ'ЯЗАННЯ**

Матеріали міжнародного наукового семінару

8 жовтня 2015 року

Одеса
Фенікс
2015

УДК 338.43(063)
ББК 65.32я43
П 781

Рекомендовано до друку Вченою радою
Одеської національної академії харчових технологій
(протокол № 2 від 6 жовтня 2015 року)

П 781 Проблеми сталого розвитку агропродовольчої сфери в сучасних умовах та шляхи їх розв'язання: матер. міжнар. наук. семінару (8 жовтня 2015 р., м. Одеса) / Кафедра економіки промисловості Одеської націон. акад. харчових технологій. – Одеса: Фенікс, 2015. – 110 с.

У збірнику подано тези доповідей на міжнародному науковому семінарі. В них обґрунтовано теоретичні та методологічні засади сталого розвитку агропродовольчої сфери, висвітлено адаптивні стратегії розвитку харчових підприємств, напрями вирішення питання імпортозаміщення агропродовольчої продукції, розглянуто стан соціального середовища та екологічної складової агропродовольчої сфери, проаналізовано роль аграрної політики держави у забезпеченні сталого розвитку агропродовольчої сфери.

Для науковців, аспірантів, студентів економічних спеціальностей та фахівців галузі харчової промисловості.

ISBN 978-966-438- 946-1

УДК 338.43(063)
ББК 65.32я43

ISBN 978-966-438-946-1

© Одеська національна
академія харчових технологій, 2015
© Оформлення ПП «Фенікс», 2015

із законодавством ЄС є необхідним кроком, який обумовлено вимогами часу. Протягом найближчих років повинно відбутися наближення законодавства в частині регулювання розміщення на ринку та обігу ГМ харчових продуктів, а також уніфікація законодавства стосуватиметься низки Директив та Регламентів, зокрема, про вивільнення у навколишнє середовище ГМО, про використання ГМО у замкненій системі, про транскордонні перевезення. Також, слід зазначити, що реєстрація за спрощеною процедурою ГМ-сортів, які вже зареєстровані в Європейському Союзі, сприятиме легалізації транспортування, вирощування та використання ГМО та продукції, виробленої з їх застосуванням.

Література

1. ЕС проявляет высокий спрос на высокопротеиновые сырье для комбикормовой промышленности // АПК-Информ. – 2012. – 17 травня.
2. Державне регулювання обігу ГМО в Україні: поточний стан та концепція реформування // Проект Агентства США з міжнародного розвитку (USAID) «АгроІнвест», 2014. – 36 с.
3. Нововведение в регулировании ГМО в ЕС и США [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ictsd.org/bridges-news>
4. Михайлов Ю. Маркування продукції на вміст ГМО – стрижи баранів / Ю. Михайлов [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://propozitsiya.com/?page=146&itemid=3308>
5. Угода про Асоціацію між Україною та ЄС [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://agbiotech.org.ua>
6. Агропродовольчий розвиток України в контексті забезпечення продовольчої безпеки : кол. моногр./ [О.В. Шубравська, Л.В. Молдаван, Б.Й. Пасхавер та ін.] ; за ред. д-ра екон. наук О.В. Шубравської.– К: – ДУ «Ін-т екон. та прогнозів. НАН України», 2014. – 456 с.

Колотуха С. М.

*к.е.н., доцент кафедри фінансів та кредиту
Уманський національний університет садівництва*

Мулько Л. Б.

*студентка
Уманський національний університет садівництва*

ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АГРАРНОЇ ПОЛІТИКИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Основною метою державної аграрної політики є гарантування продовольчої безпеки, визначення пріоритетного розвитку агропромислового виробництва, забезпечення соціальної спрямованості галузі, формування сучасного конкурентоспроможного виробництва з виходом на світовий продовольчий ринок, а також збереження та раціональне використання природних ресурсів.

Узагальнюючи проблеми розвитку аграрного сектора, що є по своїй суті проявленням наступних ризиків, які умовно можна поділити на дві групи.

1. Соціально-політичні і структурно-економічні – неповнота правової бази, недостатня антиінформаційна аграрна політика, порівняно малі об'єми держінвестицій в сферу АПК; недосконалість механізму держрегулювання галузі; низька платіжна дисципліна між суб'єктами господарських відносин; недокапіталізація банківської системи і недостатній рівень захисту прав кредиторів.

2. Ризики галузевого характеру – низька бюджетна і народно-господарська ефективність переважної частини інвестиційних проєктів в сфері АПК, дефіцит енергосировинних ресурсів і кваліфікованої робочої сили, високий рівень конкуренції зі сторони іноземних виробників, значний (більше 60 %) ступінь залежності аграрного сектора від можливостей і ресурсів особистих приватних господарств.

Існуюча система фінансового забезпечення сільськогосподарської галузі не задовольняє потребу у фінансових ресурсах. В таких умовах сільськогосподарські товаровиробники неспроможні самотійно компенсувати дефіцит грошових коштів для забезпечення процесу розширеного відтворення.

Виходячи з цього, в сучасних умовах актуальним питанням є запровадження ефективної системи державної підтримки сільськогосподарського виробництва. Рівень державної підтримки сільського господарства США становить 40 % від вартості виробленої сільськогосподарської продукції, у країнах ЄС – 35, в Японії і Франції – 72, в Україні – 8,3 % [1].

В умовах інтенсифікації сільськогосподарського виробництва актуальним питанням залишається відновлення родючості ґрунтів. Проте в останні роки це питання є відкритим. В цьому контексті в державному бюджеті необхідно передбачити статті фінансування на відшкодування витрат у відновлення родючості ґрунтів та відпрацювати відповідний фінансово-кредитний механізм.

Історична практика дозволяє зробити висновок, що втручання держави (виважене, комплексне та цілеспрямоване) – більше об'єктивна необхідність, ніж тимчасовий антикризовий захід [2]. Навіть Адам Сміт закликав за державну участь в долі низькорентабельних і стратегічно важливих для суспільства галузей. В умовах конкурентних ринкових умов банки неможна «примусити» здійснювати кредитування АПК, але цілком можливо при сприянні держави внести необхідні корективи в їх кредитну політику, розвиваючи мотиваційні компоненти, як для сільгоспвиробника, так і для його інвестора.

За інформацією Мінагрополітики, станом на 31 жовтня 2014 року, 2058 підприємств агропромислового комплексу залучили кредити загальним обсягом понад 8,9 млрд грн, що на 3,6 млрд грн менше, ніж на відповідну дату 2013 року (2480 підприємств, 12,5 млрд грн). Зокрема, серед кредитів 6,3 млрд грн – короткострокові, 1,7 млрд грн – середньострокові та 911 млн грн – довгострокові. В середньому по Україні процентні ставки, під які в 2014 році залучалися кредити, становили 22–25 % річних у національній валюті. Фахівці

вважають, що погіршення фінансового стану аграрних підприємств негативно впливає на забезпечення технологічного процесу, що в свою чергу, може призвести до зниження урожайності та скорочення поголів'я ВРХ і свиней. Будуть також заморожені інноваційні проекти, в тому числі біоенергетичні.

До речі, за кордоном кредити аграріям надаються під 4–6%. За розрахунками вчених, аграрії щорічно залучаючи в середньому по 2 тисячі гривень кредитних ресурсів на гектар, переплачують понад 500 гривень, розраховуючись за надвисокі відсотки, а це додаткові джерела формування обігових коштів.

В нормативних документах держави необхідно передбачити надання кредитних пільг за раціональне використання земель. Підвищення ефективності використання земельних ресурсів країни є базисом її продовольчої безпеки та основою сприятливого конкурентного середовища після приєднання України до СОТ. Проте, в частині нормативно-правового забезпечення економічного стимулювання раціонального використання та охорони земель, кредитних пільг законодавство не передбачає.

Таким чином, реальних впливових механізмів щодо використання процедур економічного стимулювання шляхом надання кредитних пільг в Україні не існує, тоді як в інших країнах світу ці стимули є головними і найбільш ефективними.

Як свідчить світова практика у цивілізованому світі аграрний бізнес не працює, як що немає 15 % зиску на активи, які він вкладає в ту чи іншу діяльність. Селянин мусить вкладати землю як актив, а її не визнають ні активом, ні капіталом. А якщо ці ж таки 15 % порахуємо, виходячи з наших земельних активів – 500 млрд. гривень, - завдяки розв'язанню земельної проблеми щороку повинні мати 75 млрд. гривень прибутку від сільськогосподарської діяльності. Натомість маємо щорічно 5-6, щонайбільше 10 млрд гривень. Класично 40 % у структурі капіталу посідає земля, 40 % – основні фонди, решту 20 % - обігові. За цією структурою, прийнятою світом, держава щорічно недоплачує селянину 200 млрд гривень [3].

Нині сільгоспугіддя України щороку втрачають близько 600 млн. тонн ґрунту та 16 млрд м³ поверхневої води, котрої вистачило б для формування 16 млн тонн зерна. Площа деградованих ґрунтів з року в рік збільшується на 80 тис. га. Майже кожний третій гектар (30,7 %) – еродований. Землі, що зазнали руйнівної дії води та вітру у Луганській, Донецькій, Кіровоградській і Чернівецькій областях становить 50–60 % орних площ. У степовій зоні дві третини землі мають знижену родючість. Кожний четвертий гектар – кислий, а в зонах Лісостепу і Полісся – майже кожний другий (49,7 – 47,4 %). Особливо великі площі (52,1 – 65,0 %) кислих ґрунтів у Вінницькій, Черкаській, Тернопільській і Хмельницькій областях.

Протягом останніх років українська земля використовується з повним ігноруванням фізичного закону повернення взятих поживних речовин.

Це призвело до нестабільності землеробства, зниження ефективності сільського господарства, особливо в роки, коли все частіше трапляються

природні катаклізми. Втрата врожаю на слабкозмитих ґрунтах становить 20%, середньозмитих – 40%, сильнозмитих – 60%. Щорічні сумарні збитки держави виливаються в суму 12,76 млрд грн, а втрати чистого прибутку – 7,4 млрд грн [4].

Кожна країна відпрацьовує довготермінову стратегію розвитку земельних відносин, враховуючи економічні, політичні і соціальні особливості та фінансові можливості.

Література

1. Малий І. Й. Про романтизацію підтримки сільського господарства країн-членів СОТ / І. Й. Малий // Економічна теорія. – 2008. – № 3. – С.11–20.
2. Кулов А. Р. Государственное регулирование инвестиционного развития сельского хозяйства / А. Р. Кулов // Достижения науки и техники АПК. – 2006. – № 2. – С.14.
3. Саблук П. Т. Земля має стати селянським капіталом / П. Т. Саблук // Землевпорядний вісник. – 2011. – № 5. – С. 2.
4. Сайко В. Повернімо землі її силу / В. Сайко // Сільські вісті. – 25 лютого 2011. – С.1.

Федонина О.В.

*к.э.н., доцент кафедры экономической теории
Мордовский государственный университет имени Н.П. Огарева (г. Саранск,
Российская Федерация)*

ИННОВАЦИОННЫЙ ВЕКТОР УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ АГРОПРОДОВОЛЬСТВЕННОЙ СФЕРЫ СТРАНЫ: РОЛЬ ГОСУДАРСТВА

Устойчивое развитие представляет собой гармоничное (правильное, равномерное, сбалансированное) развитие, в котором эксплуатация природных ресурсов, направления инвестиций, ориентация научно-технического развития, развитие личности и институциональные изменения согласованы друг с другом и укрепляют нынешний и будущий потенциал для удовлетворения человеческих потребностей и устремлений [5].

Вместе с тем, в настоящее время аграрный сектор экономики Российской Федерации развивается не достаточно устойчиво, что серьезно угрожает продовольственной безопасности страны, так как большая часть сельскохозяйственной продукции импортируется из-за рубежа. В частности, импорт мяса и мясопродуктов в Российской Федерации в 2014 году составил 1,9 млн т, что от общего объема данного ресурса в стране составляет 16,3 %, молока и молочных продуктов – около 9,0 млн т (соответственно – 21,7 %), зерна (без продуктов переработки) – 1,0 млн т (соответственно – 0,6 %) [1].

Однако необходимо отметить, что в последние три года (2012–2014 гг.) в сельском хозяйстве страны наблюдаются положительные тенденции. Объем валовой продукции сельского хозяйства во всех категориях хозяйств

Великий П.П.

К новой модели сбалансированного обмена ресурсов общества с природной средой83

Демьяненко С.Г., Золотов В.И.

Экологизация предпринимательства в агропромышленном комплексе87

Купинец Л.Е.

Трансформации продовольственной безопасности в контексте экологических вызовов.....90

Школа В.Ю., Прокопенко М.О.

Напрями реформування системи енергозабезпечення в агропродовольчій сфері України.....93

Тематичний напрям 6

Роль аграрної політики держави в забезпеченні сталого розвитку агропродовольчої сфери

Боровик П.М.

Єдиний податок як інструмент державного регулювання сталого розвитку вітчизняної агросфери.....95

Дідковська Л.І.

Гармонізація вітчизняного законодавства щодо регулювання ГМО до європейських вимог 97

Колотуха С. М., Мулько Л. Б.

Фінансове забезпечення аграрної політики в сучасних умовах.....100

Федонина О.В.

Инновационный вектор устойчивого развития агропродовольственной сферы страны: роль государства..... 103

Наукове видання

**ПРОБЛЕМИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ АГРОПРОДОВОЛЬЧОЇ
СФЕРИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ ТА ШЛЯХИ ЇХ
РОЗВ'ЯЗАННЯ**

МАТЕРІАЛИ
МІЖНАРОДНОГО НАУКОВОГО СЕМІНАРУ
8 жовтня 2015 року

Друкується в авторській редакції.
Відповідальність за інформацію, викладену в
публікаціях, несуть автори.

Підписано до друку 13.10.2015.

Формат 60x84/16. Обл.-вид.арк. 6,5. Ум.-друк. арк. 6,6.

Папір офсетний. Друк на дуплікаторі. Зам. № 1510-09.

Видано і віддруковано ПП «Фенікс»

(Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 1044 від 17.09.02).

Україна, м. Одеса, 65009, вул. Зоопаркова, 25. Тел. (048) 7777-591.

www.law-books.od.ua